

Ե Ս Հ Մ Ս Ն ՈՒ Ն Դ Ա Ր Գ Ժ Ո Ղ Կ Ո Մ Ա Տ

ՀԱՄԱՄԻՈՒԹԵՆԱԿԱՆ ՍՈՅՈՒԶՏԱՐԱԿՍԻՐՅՈՅԻ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿ

ՍԵՐԻՍ. ՅԵՐՐՈՐԴ

ԲՈՍՏԱՆԶՅԱՆԸ ԹԵԼՈՒՄ Ե

633
Բ-87

ԳՅՈՒՂՀՐԱՏ ՅԵՐԵՎԱՆ 1935 ●

6 .03. 2013

«Զբաղել են կուլակ ժողովուրդի, արյուն ծծող
վաթխառուի, ժողովուրդ վաճառականի, ուրյադնիկների
ու հոգեվոր հայրերի նիւ հայրնի Զիգուրաները:

Այժմ անվտանգ մարդիկ են կոլեկտիվիզացիայի յեւ
խորհրդակցականների դպրոցի յեւ ակումբի գործիչները,
ավագ տնտեսագետներն ու կոմբայնավորները, դատարան-
ական յեւ անասնապահական բրիգադիւրները, կոլեկտի-
վիզացիայի դատերի ամենալավ հարվածայինները»:

ՍՏԱԼԻՆ

ՆԱԽԱԲԱՆ

«Պրավդա»-յում և տեղական մամուլում արդեն հաղորդվեց այն մասին, վոր ժառանգ 4-ի անվան կոլտնտեսություն անդամ Փաբեգին Բոստանջյանը (Աբխազիայի Դադրեի շրջանի Ալախաձե գյուղ) ծխախոտ շարելու (թելելու) ասպարիզում հասել և ռեկորդային արտադրական նորմայի, այն է՝ 75 մետրանոց ստանդարտ թելը շարում և մեկ որում:

Ինչո՞վ և ականավոր այս փաստը: Ինչո՞ւ սրա մասին պետք և իմանան Խորհրդային Միության բոլոր ծխախոտագործները:

Ինչպես հայտնի չե, ծխախոտը շատ աշխատանք պահանջող կուլտուրա չե, մասնավորապես մեծ աշխատանք և պահանջում ծխախոտի քաղելն ու շարելը: Մինչև այժմ ծխախոտ շարելու համար նորմա չե դրված որական 18 թել: Միայն միջանի ծխախոտագործներ տալիս են որական 25—30 թել:

Ինչպես յերևում է, ընկ. Բոստանջյանի արտադրանքը համարյա յեռակի գերազանցում է ծխախոտ շարելու պրոցեսում աշխատող ծխախոտագործների արտադրանքը:

Միմիայն Աբխազիայում 1935 թ. պետք է տնկվի 12000 հեկտար ծխախոտ: Կուսակցության ու կառավարության վորոշման համաձայն, յուրաքանչյուր հեկտարից պետք է ստացվի վոչ պակաս քան 7 ցենտներ ծխախոտի հումուլթ: Սա նշանակում է, վոր յուրաքանչյուր հեկտարից պետք է շարել 1200 թել, իսկ 12000 հեկտարից՝ ընդամենը 14.400.000 ստանդարտ թել: Շարելու համար գոյություն ունեցող արտադրանքի միջին նորմայի համաձայն (25 ստանդարտ թել), այս աշխատանքի համար պահանջվում է 576,000 աշխոր, իսկ յեթե յուրաքանչյուր ծխախոտագործ աշխատի այն արտադրողականությամբ, ինչպես աշխատում է ընկ. Բոստանջյանը, այն ժամանակ կպահանջվի 192,000 աշխոր. հետևաբար, կարելի չե խնայել 384,000 աշխոր՝ ուրիշ աշխատանքների համար՝ կոլտնտեսության յեկամուաբ բարձրացնելու ուղղությամբ: Յեթե յուրաքանչյուր ծխախոտագործ հասնի ընկ. Բոս-

տանջյանի ձեռք բերած արտադրանքի 2/3-ին, այն ժամանակ ծխախոտ շարեւու պրոցեսում միայն Արխագիտում կտրնտեւվի 286.000 աշխոր, վորը կոգտագործվի աշնանացանի, անասուններին ձմռան նախապատրաստելու, ձանապարհների և այլ աշխատանքների համար:

Վհրն և ընկ. Բոստանջյանի ձեռք բերած աշխատանքի բարձր արտադրողականության գաղտնիքը: Ինչէս և նա հասել դրան: Ներկա բրոշյուրի մեջ այդ բոլորի մասին խոսվում և Յուրաքանչյուր կոլտնտեսական և աշխատավոր մենատնտես ծխախոտագործ, կարդալով այս բրոշյուրը, կասի՝ աշխատել այնպես, ինչպես ընկ. Բոստանջյանն և աշխատում: Տասնյակ Բոստանջյաններ Արխագիտում գործով ցույց են տվել այս:

«Պորեղա» կոլտնտեսության անդամ ընկ. Սմետանը. դիտելով Բոստանջյանի աշխատանքը՝ ուղղակի հայտաբերել և, վոր ընկ. Բոստանջյանի մեջ վոչ մի խորամանկություն չկա, այլ կա միայն խելացի և բարեխիղճ աշխատանք և յուրաքանչյուր բոպեյի մտածված տնտեսում:

Կոլտնտեսական Մեսրոբ Եքսուզյանը սովորաբար որական շարում եր 25—30 թել, ընկ. Բոստանջյանի աշխատանքի ձևին ծանոթանալուց հետո, նա սկսեց շարել որական 60 ստանդարտ թել՝ յուր աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացրեց 2 անգամ:

Միխայիլովա գյուղի «խորհրդային Արխագիտ» կոլտնտեսության անգամներն ընդորինակելով Բոստանջյանի յեղանակը՝ համարյա ծխախոտ շարելու պրոցեսում արտադրանքը 2 անգամ բարձրացրել են. որինակ՝ Ալեքսանդր Ֆրանգոպուլոն 17 թելի փոխարեն շարում և 23—25 թել, Կեչանիդի 20յան 15-ի փոխարեն շարում և 30 թել, և այլն:

Խնդիրն այն և, վոր Արխագիտի և Խորհրդային միության ծխախոտագործական շրջանների ծխախոտագործները տիրապետեն ընկ. Բոստանջյանի մեթոդին: Կուսակցության մեծ առաջնորդ ընկ. Սեպիմը հարվածային կոլտնտեսականների համաժողովներական առաջին համագումարում ասաց, վոր կոլտնտեսականի ունեւոր կյանքի ուղին աղնիվ աշխատանքն և, կոլտնտեսային բարեքնների գգուշ պահպանումը, պրոլետարական պետության հանգեղ բոլոր պարտավորությունների ձեռք կատարումը:

Ընկ. Բոստանջյանը յուր աշխատանքով ցույց և տվել կոլտնտեսային աղնիվ աշխատանքի արտադրողականության որինակ:

Կարեւոր և նշել, վոր առաջ, յերբ ընկ. Բոստանջյանը յեղել եր մենատնտես, յերբեք նա չի տվել այդպիսի արտադրանք:

Ինչու. Վորովհետեւ իր անհատական տնտեսության մեջ ստիպված և յեղել կատարելու բոլոր տեսակի աշխատանքներ: Նա չի կարողացել ձեռք բերել վորեւ գործնական մասնագիտություն: Յերբ ընկ. Բոստանջյանն ընդունվեց կոլտնտեսության մեջ, նրան նշանակեցին այն բրիգադում, վորը բացառապես զբաղվում եր միմիայն ծխախոտի մշակությամբ, և նա հնարավորություն ստացավ որ-որի վրա ձեռք բերել ծխախոտ շարելու պրոցեսները բարելավելու տեխնիկան:

Ե՛ւ ինչ և սովորեցնում մեզ ընկ. Բոստանջյանի որինակը: Նա սովորեցնում և այն, վոր մեզ մոտ կոլտնտեսություններում կան շատ հնարավորություններ՝ գյուտարարության և ռացիոնալիզացիայի ծավալման համար այնպես, ինչպես այդ անում են բանվորները Ֆարբիկաներում և գործարաններում: Բոստանջյանի որինակը ծխախոտագործական բոլոր աշխատանքների ռացիոնալ սկիզբը պետք և գառնա հողի մշակման, սածիլման, քաղհանի, հակավորման և ծխախոտատեղման բուծության բնագավառներում: Ընկ. Բոստանջյանի — ծխախոտագործության Իդոտովի — փորձը պետք և հաղորդել Արխագիտի և Խորհրդային Միության բոլոր ծխախոտագործներին: Այդ և համետ, բայց պատվավոր այն խնդիրը, վոր դրել են իրենց առաջ այս բրոշյուրը կազմողները:

Մեր այս աշխատանքն սպառնիչ չհամարելով՝ մենք խնդրում ենք՝ բրոշյուրի մեջ ըստ ելության արժարծված հարցերի շուրջը բոլոր դիտողություններն ուղղել հետևյալ հասցեյով՝

Սուխում (Արխագիտ) Ֆրունզեյի փողոց, տուն № 33 «Խորհրդային Արխագիտ» թերթի խմբագրության:

ԳԵԴԵԳԻՆ ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆ

ԳԵԴԵԳԻՆ ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆԻ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Գարեգին Հարությունի Բոստանջանը ծնվել է 1907 թվականին՝ Տաճկաստանում։ Նրա հայրը յեղել է չքավոր գյուղացի։ 1910 թվականին ընկ. Բոստանջանի ընտանիքը Տաճկաստանից փոխադրվում է Աբխազիա և բնակություն հաստատում Սուխումի շրջանի Վերին Նչերի կոչված գյուղում։

Այստեղ մի փոքրիկ հողակտորի վրա նրանք զբաղվում են ձխախոտագործությամբ, բայց վորովհետև ցարական իշխանություն ժամանակ կյանքի պայմանները շատ ծանր էին, ուստի Բոստանջանի ընտանիքն ստիպված թողնում է այդ փոքրիկ անտեսությունը և տեղափոխվում Մայկոպի շրջանը։ Յերբ Աբխազիայում հաստատվում է Նորհրդային իշխանությունը, Բոստանջանի ընտանիքը նորից վերադառնում է Վերին Նչերի կոչված գյուղը։ 1931 թվականին Գարեգին Բոստանջանը յուր կնոջ և յերեխաների հետ տեղափոխվում է Գագերի շրջանի Ալախաձե կոչված գյուղը և բնակվում է իր մեծ յեղբոր տանը, վորը նույնպես զբաղվում էր ձխախոտագործությամբ։

Ալախաձե գյուղի առաջավոր մենատնտես աշխատավորները՝ քնկ. ընկ. Գ. Բոստանջանը, Մաթեվոս Ուստյանը, Ս. Զակրյանը, Միսակ Ուստյանը և ուրիշները 1934 թ. մարտ ամսին հիմնեցին մարտի 4-ի անվան ձխախոտագործական կոլտնտեսություն։

Այդ ուղմանից Գ. Բոստանջանի կյանքն ընթացել է նոր ձևով. նրան—վորակյալ ձխախոտագործին—արդեն հարկավոր չէր զբաղվել տնային բաղմաթիվ մանր գործերով։ Ամբողջ նրա ուշադրությունը կլանված էր այն մտքով, թե ի՞նչպես և ի՞նչ մեթոդով կարելի յե ռացիոնալացման յենթարկել ձխախոտի քաղը և թելումը (շարը), վորոնք ամենադժվարին պրոցեսներն են ձխախոտագործության մեջ։ Ծխախոտագործներ՝ ձերուհի հոր և մեծ յեղբոր փորձին Գարեգինն ավելացնում է նաև իր ստեղծագործական՝ կոլտնտեսականի, հնուուղիաստի ընդունա-

կությունները: Արդյունքն այն է լինում, վոր առաջ է գալիս մի նոր սխտեմ, վոր վոչ միայն Բոստանյանին է հնարաւորութիւն տալիս հասնելու ռեկորդային մշակման, այն է՝ մեկ աշխատանքային որում շարել—թելել 75 ստանդարտ թել, այլև նրա ընկերները կարողացել են իրենց թելելու (շարելու) նորման բարձրացնել մինչև 50—60 թելի:

1934 թ. ամռան Գարեգին Բոստանյանը մտնում է Վրաստանի կոմկուսակցութեան համակրողներէ խմբակը, վորը կազմակերպւած էր մարտի 4-ի անվան կոլտնտեսութիւնում:

ԺԽԱԽՈՏԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՅՆՎԱՆԻ ՄԱՐԴԸ

Ամբողջ յերկիրը ճանաչում է Դոնրասի լավագոյն հանքաւոր Նիկիտա Իզոտովին, յերկաթուղային տրանսպորտի լավագոյն ղեկավարներ Կուտաֆինին և կոլտնտեսութիւններէ ու խորտնտեսութիւնների մի շարք անվանի մարդկանց: Սակայն մինչև հիմա Արխաղիայում դեռ վոչ վոք չգիտե Գարեգին Բոստանյանի մասին, Ալախաձեյի մարտի 4-ի անվան կոլտնտեսութեան անդամին, մինչդեռ նա ծխախոտի անկարանների անվանի մարդն է և ծխախոտագործութեան բնագավառի Իզոտովը:

Արխաղիայի կոլտնտեսութիւնում կան բազմաթիւ լավագոյն հարվածայիններ: Յեթե հարվածայինը մեկ աշխատանքի որում նորմայով նախատեսված 18 թելի փոխարեն թելում է (շարում) է 25-ից 30 թել, ապա պետք է ասել, վոր այս թվերը ներկայումս չեն համարվում վորպես ռեկորդային, վորովհետև կան արդեն հարվածայիններ, վորոնք մեկ որում թելում են 35—40 թել (շարան): Բայց ահա տեսեք, վոր «Խորհրդային Արխաղիա» թերթի խմբագրութիւնն ստացել է մի նյութ՝ ստորագրված մարտի 4-ի անվան կոլտնտեսութեան վարչութեան նախագահ ընկ. Չակրյանի կողմից, վորտեղ նա հայտնում է, թե կոլտնտեսական Գարեգին Բոստանյանը մեկ որում շարում է 75 թել: Այս թիւը չտեսնված և չսոված մի թիւ է: Չեք կարելի հավատալ այդ խոսքերին, վոր մի մարդ մեկ որում կարող էր քաղել և շարել 75 ստանդարտ թել: Վորոշեցինք գնալ տեղում ստուգել և հավատալ այդ խոսքերին:

Մենք Վրաստանի Կոմկուսի Դազրիի շրջկոմի հրահանգիչ ընկ. Ժիվյագինի հետ մոտենում ենք ծխախոտի չորանոցին:

—Վերտեղ կարելի չէ գտնել Գարեգին Բոստանյանին,—հարցնում է ընկ Ժիվյագինն առաջին պատահած կոլտնտեսականին:

—Գարեգին Բոստանյանին: Այդպիսին կա, բայց նա գտնվում է ծխախոտի դաշտում, հիմա կգա. նա լավ տղա չէ, գոչախ

(молодец) շարում է 75 ստանդարտ թել, աշխատում է ինչպես մեքենա, — Ժպտալով պատասխանում է կոլտնտեսականը:

— Ահա և նա:

Մեր առաջ ներկայացավ մի յերիտասարդ՝ միջին հասակով, գորշ գույնի հագուստով:

— Բարե՛, ընկ. Բոստանջյան. մենք յեկել ենք տեսնելու, թե դուք ինչպես եք շարում — թելում ծխախոտը:

Նա ամուր սեղմեց իմ ձեռքը և շփոթված պատասխանեց. — Յես չեմ կարող հիմա թելել այնպես, ինչպես սովորական ժամանակ թելում եմ: Յերբ մարդիկ աշխատանքի ժամանակ նստում են ինձ, իմ ձեռքերը դողում են, և յես հուզվում եմ:

— Վոչինչ, Գարեգին, մի շփոթվեք:

Նա նստում է ծխախոտի տերևների կույտերի մոտ և վերցնում է ասեղը: Յես ձեռքս եմ վերցնում ժամացույցը: Ժամացույցի մեխանիզմի հաճախակի հարվածները և Գարեգինի ձեռքերի ձկուռ ու արագ շարժումները կարծես թե իրար հետ մըրցում են և ձգտում իրարից յետ չմնալ: Դա իրականում չտեսնուված և միաժամանակ հրապուրիչ տեսարան էր:

Նրա աջ ձեռքն այնպիսի արագությունը եր նստեցնում ծխախոտի տերևներն ասեղի սուր ծայրի վրա, վոր դժվար էր վորոշել նրա շարժումների բոլոր մանրամասնությունները:

— Բավական է, — ասացի յես և վերջին անգամ նայեցի ժամացույցին: Յոթանասուն սանտիմետր յերկարությամբ ծխախոտի թելը նա շարել էր յերկու բուլբուլի ընթացքում: Աշխատանքի ինչպիսի արագությունը և վարպետությունը ունի նա: Ամեն որ չի կարելի թելել յոթանասուն և հինգ թել, — ասում է Բոստանջյանը, — շատ դժվար է: Պետք է ինքդ քաղես ծխախոտը: Յե՛կ, բացի սրանից, մեր ծխախոտի դաշտը միահավասար չե, մի տեղ ծխախոտը լավ է, մյուս տեղը՝ վատ — հեղեղն է փչացրել: Իսկ գախանքարում է արագ քաղելուն: Ոգոստոսի 24-ին յես թելիլ եմ 75 թել. այդ որը յես վորոշեցի ստուգել ինձ, թե յես վճրքան կարող եմ թելել: Ամբողջ որը ծխել եմ միայն 3 անգամ, ճաշել եմ չորանոցում: Սովորաբար, միջին հաշվով, որական յես թելում եմ 50—55 թել, բայց յերբ ծխախոտը լավն է, ապա մշտական կարող եմ թելել 70 թել:

— Յես մեծացել եմ Գարեգինի հետ միասին, — խառնվում է մեր զրույցին Մաթեվոս՝ Ուստյանը, — ինչպես նա, այնպես էլ յես

մանկությունից աշխատում եմ ծխախոտի գծով: Բայց այդպես աշխատել յես չեմ կարող: Այս բուլբուլին յես սովորում եմ Գարեգինից և արդեն որական թելում եմ 35—40 թել:

Բոստանջյանից վոչ թե միայն Ուստյանն է սովորում, այլ նրանից սովորում են նաև ուրիշները: Մի քանի անգամ նրա մոտ սովորելու յեն յեկել Որջոնիկիձեյի անվան կոլտնտեսության ԼիՅեՄ կոմիտեյի քարտուղար ընկ. Եքսուդյան Մեսրոպը: Յեթե առաջներում Եքսուդյանը մեկ որում շարում էր 25—30 թել միայն, հիմա նա մեկ որում շարում է 50—60 թել գուտայն պատճառով, վոր նա լրիվ կարողացել է յուրացնել Բոստանջյանի փորձը:

Վճրն է Բոստանջյանի արվեստի գաղտնիքը:

Նրա հատուկ պատվերով պատրաստվել է թելելու ասեղ, վորի յերկարությունն է 70 սանտիմետր. այդ ասեղը հաստ չե մեր ստանդարտ ասեղներից, բայց մի քիչ լայն է: Այդպիսով, այս ասեղը ձեռքում բռնելու համար շատ հարմար է: Սուր ասեղները շատ հարթ են և հնարավորություն են աալիս ազատ կերպով անցկացնելու ծխախոտի տերևները, մինչդեռ ստանդարտ ասեղներով դժվարությամբ են անցնում, և վորպեսզի ասեղի առջևի մասից տերևներն իջեցնենք ծայրի յետևի մասը, պահանջվում է գործադրել մեծ ջանք:

Յերկրորդ հանգամանքն այն է, վոր ընկ. Բոստանջյանը ծխախոտի քաղի ժամանակ տերևները դարսում է իրար վրա այնպես, վոր տերևի կոթերն ընկնում են միմյանց վրա:

Կոլտնտեսականները հաստատում են, վոր ընկ. Բոստանջյանը թե ծխախոտի սածիլման և թե քաղհանի ժամանակ սխտեմատիկաբար գերակատարել է աշխատանքի նորմաները՝ 2—3 անգամ:

Յեթե Դոնբասում մեծ չափով ծավալվել է իզոտովցիները, իսկ յերկաթուղային տրանսպորտում՝ կուստաֆինցյանների շարժումը, ապա ծխախոտի դաշտերում կարող է և պետք է լայն ծավալ ստանա Բոստանջյանի շարժումը: Բոստանջյանի նշանակալի փորձն արժանի յն խոշոր և լուրջ ուշադրության: Կազմակերպում ենք Բոստանջյանի փորձի լայն մասսայականացումը. թող այդ անվանի մարդի փորձով սովորեն ծխախոտագործական տնկարանների հարյուրավոր և հազարավոր հարվածայինները:

Աճեցնենք հարյուր հազարավոր այնպիսի մարդիկ, ինչպիսին է Գարեգին Բոստանջյանը:

ԲՈՍՏԱՆՔՅԱՆԸ ԹԵԼՈՒՄ Ե.

Սուխումից 9 կիլոմետր հեռավորության վրա, լեռներով շրջապատված, կանաչների մեջ գտնվում է հունական Միխայ-լովկա գյուղը: Այստեղ գտնվում են ծխախոտագործական յերեք կոլտնտեսություն՝ «Խորհրդային Արխագիրա», «Կոկինոս ստրա-տոս» և «Ենոսիս»:

Իր առաջին ճանապարհորդությունն այստեղ կատարեց ծխախոտագործության իզոտովը—Գագրիի կոլտնտեսական, Ար-խագիրայի լավագույն թելող Գարեգին Բոստանջյանը: Նրա ռեկորդի մասին—վոր նա մեկ օրում շարում է 75 թել—գիտեն վոչ միայն Արխագիրայում, այլ նաև հեռավոր յերկրներում, նրա սահման-ներից դուրս: Բոստանջյանի մեթոդի գիտական հետազոտության համար նրա հետ յեկան Արտաբաղի ավագ գյուղատնտես ընկեր Մուրթիդին, ծխախոտագործական զոնալ կայանի աշխատակից ընկ. Ալեքսեյովը և «Խորհրդային Արխագիրա» թերթի ներկայա-ցուցիչը:

Հենց վոր մենք իջանք ավտոմեքենայից, մեզ շրջապատեցին կոլտնտեսականները: Յեկավ դյուղխորհրդի նախագահ ընկ. Իլի-ադինը: Վառ, ուրախ ժպիտը յերեսին դեպի Բոստանջյանը մո-տենում է ալեհեր հույնը՝ ձեռքը մեկնելով նրան.

—Բարև: Այդ դու յես Բոստանջյանը, լսել ենք քո մասին, կարդացել ենք թերթերում,

Գարեգինը շփոթված պատասխանում է նրան՝ ձեռքն ուժեղ սեղմելով:

Վորորպապատ յածանով, վորը քիչ առաջ տեղացած տնձ-րեից հետո դեռևս չէր չորացել, անցնում ենք «Խորհրդային Ար-խագիրա» կոլտնտեսության դաշտերը: Ճանապարհին մենք նայում ենք ծխախոտի չորանոցներին, վորոնք լիքն են «Սամսոն» և «Տրապիզոն» ծխախոտերի վոսկեգոծ տերևներով: Ամենուրեք մենք հանդիպում ենք ծխախոտի դաշտերի, վորտեղ հասունացած ծխախոտը կանգնած է ցողունների վրա: Կոլտնտեսությունը վորոշ չափով ուշացրել է բերքահավաքը:

—Աշխատավորները քիչ են,—ասում է Իլիադին.—ահա գլխավոր պատճառը: Բայց մենք կսեղմենք, մի շաբաթ հետո դաշտում չի մնա վոչ մի տերև. . .

Յերկրորդ բրիգադի հողամասում, սարալանջում կանգնած է մանկապարտեզի նոր շենքը: Այստեղից յերևում է ամբողջ գյուղը: Արագորեն սկսում է միմեկը: Սարերը ծածկվում են կապտավուն մշուշով: Հովտով, կոլտնտեսականների խոհանոցներից վոլորապը-տույտ բարձրանում է ծուխը—այստեղ ընթրիք են պատրաստում: Հոռո է միայն ինչ վոր տեղ, մի կողմի վրա լավում է անընդհատ խշշոց—կատարվում է ծխախոտի քաղ:

Վորոշվեց այստեղ յերեկոյան անցկացնել կոլտնտեսական-ների թուղցիկ ժողով, բացատրելով նրանց Բոստանջյանի գալու-նապատկը: Դիչ-քիչ դաշտերից սկսում են հավաքվել մարդիկ: Նրանք բարևում են ու սկսում ինչ վոր բանի մասին աշխուժորեն միմյանց հետ խոսել: —Մենք գիտենք,—ասում են նրանք,—այդ անսպասելի այցելության մասին:

—Յես կզնամ մի քիչ ծխախոտ կքաղեմ—ասում է հանկարծ Բոստանջյանը: Նրա հետեից են գնում կին կազմակերպիչ Ելենե-պուլոն և մի քանիսը: Նրանք չեն համբերում դիտելու նրա աշ-խատանքը:

Սարալանջի ներքև կանաչին է տալիս չքաղված դաշտը: Բոստանջյանը դիտում է այն, սիրալիլը ընտրում է տե-րևներն ու հանկարծ սկսում է քաղել: Յերբ նա կռանում է, նրա ձեռքերի մեջ պառկում են կոթունը-կոթունի վրա միշտ դարաված «Տրապիզոն» ծխախոտի փնջերը:

—Ո՛ր մայրիկ, վորքան լավ է,—անկեղծորեն բացազանչում է Ելենեպուլոն,—իսկ յերբ մենք քաղում ենք, մեզ մոտ յերբեք այդպես հավասար չի ստացվում:

Սա Բոստանջյանի առաջին «գաղտնիքն» է. տերևների ճիշտ քաղելը և դասավորումը հիմնական պայմանն է շաբելն արա-գացնելու համար:

Ժողովը տեկց կարճ, բայց անցավ շատ աշխուժ: Գյուղխոր-հրդի նախագահ Իլիադին, գյուղատնտես Մուրթիդին և ուրիշները խոսում եյին Բոստանջյանի և նրա աշխատանքների մեթոդների մասին: Նրան բաղդատում եյին հանքահան իզոտովի հետ, կոչ եյին անում սովորելու նրանից—ծխախոտի քաղի և շաբելու այդ ծանր և շատ վանք պահանջող գործի—ապիոնալ ձևերը:

վորը նման է վարժական սուսերի: Ձախ ձեռքով բռնելով հավասար դարսած «Տրապիզոն»-ի տերեւները փունջը՝ դնում է իր ծնկի վրա, ապա վերցնում է փնջից մի քանի տերեւներ և արագ, վարժ շարժումով անց է կացնում դրանց ասեղի ծայրով: Նրա ձեռքերում հանդես են գալիս տերեւների նոր փնջեր, վորոնք նույնպես կայծակի արագութեամբ անհայտանում են:

Ասեղը լցված է: Մի քանի վարժ, չափված շարժումներով նա տերեւները շարժում է թելի վրա, և նորից սկսում է թելել: Կոլտնտեսականներն անդադրաբար հետևում են նրա ձեռքերին: Բոստանչյանի աշխատանքի մեջ լինչն է զարմանալի—դա բոլոր շարժումների չափված ուշադրությունն է, իրեն ուժերի մեծագույն տնտեսումը, վորը հասցված է ժամանակի խտացման սահմանին: Վոչ մի ավելորդ շարժում, վոչ մի չոգտագործած վայրկյան:

Դա արդեն հասարակ աշխատանք չէ: Դա վարպետություն է, կատարելություն հասցված, դա արվեստ է, վորը հիմնված է բոլոր շարժումները հաշվարկումների և արտադրական բոլոր պրոցեսների խորը և մտածված ուսումնասիրություն վրա:

Միաժամանակ մենք դիտում ենք մյուս թելողներին՝ ձգտելով վորոնեւ աշխատանքի մեթոդի տարբերությունը: Առաջին հայացքից թվում է, վոր տարբերություն չկա: Նույն պրոցեսները, նույն մարդիկ, բայց ձեռքերի շարժումների քիչ վարժվածություն: Տարբերությունը մենք վորոնում ենք մանր-մունր բաներում:

Մյուս թելողների մոտ շարելու համար պատրաստած ծխախոտը դասավորված է հենց այնպես: Ծխախոտը սովորաբար հասարակ ձևով դատարկում են զամբյուղից: Տերեւները պառկած են անձն կույտերով, և թելելու ժամանակ հաճախ սկսում են պրպտել և վերցնել տերեւները մեկ-մեկ:

Բոստանչյանի մոտ ծխախոտը պառկած է հավասար փնջերով՝ տերեւ տերեւի վրա, ինչպես նա դարսվում է քաղի ժամանակ:

Մի քանի թելող, ծակելով տերեւը միանգամից, խորը շարժում են այն ասեղի կենտրոնը:

Բոստանչյանը մի անգամից ծակում է մի քանի տերեւներ, ապա մեկ հարվածով շարժում է առաջ: Նախքան թելելու աշխա-

տանքն սկսելը, Բոստանչյանն ընտրում է իրեն հարմար դիրք, ապրիոնալ ձևով իր կողքն է դասավորում այն բոլորը, ինչ իրեն անհրաժեշտ է:

Այդ «մանր-մունր» բաների հետ միասին, Բոստանչյանը տնտեսում է շատ ժամանակ: Ահա հիմնականում նրա գաղտնիքները, վորպիսիք նա սիրալիր կերպով հանդես բերեց «Խորհրդադային Արխագիա» կոլտնտեսությունում:

Բոստանչյանի վրտները մոտ գեղեցիկ վորորապատույտ ձևով ընկած է շարած չորս թելը: Ընկ. Ալեքսեյիվն իր բլոկնոտում նշանակում է վերջին չորս բոլակները և վայրկյանները: Փորձն ավարտված է:

—Չորս թել շարելու համար Բոստանչյանն ոգտագործել է 44 բոլակ,—հայտարարում է նա: Այդ նշանակում է, վոր հինգ մետր թել շարելու համար պահանջվում է 11 բոլակ: Այսպիսով, 75 շարան թելելու համար Բոստանչյանին հարկավոր է 13 ժամ 45 բոլակ:

Հաշվի պետք է առնել նաև այն, վոր Բոստանչյանը գործ է ունեցել «Տրապիզոն»-ի հետ, վորի թելելն ավելի դժվար է, քան «Սամսոն» տեսակինը:

Յեկ այդպես, 75 թել—սա վոչ հեքիաթ է և վոչ ել մտացածին բան: Միանգամայն ռեալ գործ է ծխախոտի թելման աշխատանքի արտադրողականության զգալի բարձրացման հնարավորությունը:

Այժմ կասկածողներ համարյա թե չմնացին: Ընդհանուր միտք արտահայտեց յերկրորդ բրիգադի բրիգադավար Խարլամպի Մուստոպուլոն: Նա ասաց.

—Մենք նույնպես հին ծխախոտագործներ ենք: Մենք կարդացել ենք Բոստանչյանի մասին և ինքներս փորձել ենք աշխատել նրա նման: Նստել ենք մինչև անգամ գիշերները, բայց 30 թելից ավելի չենք կտրողացել շարել: Մենք չէյինք իմանում ինչպես այդ գործը ուղիղնալացման յենթարկել: Այժմ մենք տեսանք, թե ինչպես է աշխատում Բոստանչյանը: Վորոնք են նրա «գաղտնիքները»: Մենք հանձն ենք առնում ընդորինակել և խորացնել նրա փորձը:

Բոստանչյանն ունի այնպիսի բաներ, վորոնք պետք է սովորել—դրանում համոզվեցին «Խորհրդային Արխագիա» կոլտնտեսության ամենամոլեռանդ կասկածողները:

Մեկը մյուսի յետևից դուրս են գալիս կոլտնտեսութեան ամենալավ հարվածայինները: Նրանք խոսում են իրանց տեղերից՝ մի րոպե վայր դնելով իրենց ասեղը: Պերսանոնա կոնստանտինիդի, Ադաֆիա Պոպանդուպուլու, Ալեքսանդր Ֆրանզոպուլու—դրանք բոլորն իրենց վրա պարտականություն են վերցնում յուրացնելու Բոստանջանի աշխատանքի մեթոդը և սովորեցնել ուրիշներին եւ աշխատելու Բոստանջանի նման:

Սակայն այդ քիչ է: Միևսույն վայրի կոլտնտեսականներն անձամբ ծանոթանալով Բոստանջանի աշխատանքին, վորոշել են՝ առաջադրութեան կարգով դիմել Արխադիայի բոլոր կոլտնտեսություններին՝ սովորելու նրա մեթոդը: Այդ առաջարկն ընդունվում է միաձայն:

Բոստանջանական շարժումը ծավալվում է Վերնդալին Արխադիայի կոլտնտեսությունը նրա առաջին հրձիգը յեղավ:

Յերբ մենք դուրս յեկանք, յես լսեցի, թե ինչպես թելդաներից մեկն իրեն ընկերոջն ասում է.

—Դու աշխատում ես ճիշտ այնպես, ինչպես Բոստանջանը: Շուտով այդ խոսքերը կարելի յե լսել Արխադիայի ամեն մի կոլտնտեսությունում:

ԻՆՉՊԵՍ Ե ԱՂԻՍՏՈՒՄ ԳԱՐԵԳԻՆ ԲՈՍՏԱՆՋԱՆԸ

Ծխախոտագործութեան մեջ ծխախոտի քաղը և թելը հանդիսանում են ամենաշատ աշխատանք պահանջող պրոցեսները, դրանցիցից մի մասն ամբողջ ժամանակի 30—40 տոկոսը, պահանջելով խոշոր քանակի բանվորական ձեռքեր՝ ծխախոտի բերքահավաքի այդ ծանր ժամանակ: Այստեղից հասկանալի յե այն խոշոր նշանակությունը, վորն ունի այս կամ այն աշխատանքի ռացիոնալացումը, վորը բարձրացնում է աշխատանքի արտադրողականությունը:

Յեթե ի նկատի ունենանք այն, վոր ծխախոտի քաղը և թելումը հանդիսանում են խիստ սեզոնային աշխատանքներ և վոր ժամկետի ամենաշնչին խանգարումը կամ անժամանակ հավաքը հասունացած ծխախոտներին հասցնում է վորակի և քանակի մեծ կորուստ—այս դեպքում այդ աշխատանքների ռացիոնալացման

նշանակությունը, վորը բարձրացնում է աշխատանքի արտադրողականությունը, հսկայական չափով մեծ կլինի:

1934 թ. Գազրիի շրջանի, Ալախաձեյի գյուղխորհրդի մարտի 4-ի անվան կոլտնտեսությունը, հարվածային կոլտնտեսական ընկ. Բոստանջան Գարեգին Հարությունի աշխատանքի շնորհիվ, ծխախոտի քաղի և թելումի ռացիոնալացման միջոցով հասավ ռեկորդային—75 ստանդարտ շաբանի թելումի (5 մետրանոց), մեկ որում:

Ծխախոտագործութեան պատմությունը չգիտեմ մեկին, վորը մեկ որում թելի 75 շաբան: Իսկ երկու անգամ գերազանցում է թելողների արտադրանքը: Մինչև այժմ ամենալավ թելողները տալիս եյին 30—40 շաբան՝ մեկ որում Այդ պատճառով հասկանալի յե այն հսկայական հետաքրքրությունը, վորն առաջացավ ծխախոտագործական լայն մասսաների ու այն շահագրգռված որդանների մեջ, վորոնք հրապարակել եյին ընկ. Բոստանջանի ռեկորդային թվերը:

ԸՆԿ. ԲՈՍՏԱՆՋԱՆԻ «ԳԱՂՏՆԻՔԸ»

Շատերը դեռևս չեն հավատում Բոստանջանի նվաճումներին, վրամանք եւ կարծում են, վոր նա ունի ինչ վոր գաղտնիքներ: Իրականում ընկ. Բոստանջանը վոչ մի գաղտնիք չունի: Ամբողջ գործը կայանում է ծխախոտի ճիշտ, ռացիոնալ առանձին քաղերը փնջերով (10—16 տերևներից) ձեռքով կատարելու մեջ քաղի ժամանակ ձեռքի մեջ տերևների ճիշտ դասավորելու և առանձնապես քաղված տերևները կոթունները ճիշտ և հավասար լինելու մեջ:

Այնուհետև քաղված տերևները փնջերով միջադրային տարածությունների մեջ դարսելը, այդ կույտերի հավաքելը, այդպիսիները զամբյուղի մեջ դարսելը, զամբյուղներից յորանոցում դատարկելը և մինչև թելումի մ մենտ, պահանջվում է տերևները դասավորման այն կարգը, վոր դրված է քաղի միջոցին:

Ընկ. Բոստանջանի ձեռով քաղած տերևները, պահպանելով նույն կարգը, չորանոցում դատարկելիս, շաբելու համար այնքան հարմար է, թվում է, վոր կիսով չափ արդեն շարված է:

Մնում է, վոր հետագայում առավելագույն չափով ոգտագործեն ծխախոտի տերևների ռացիոնալ քաղի և դասավորման

բոլոր առավելությունները, այն է՝ ըստ հնարավորին արագ թելել:

Իսկապես՝ ընկ. Բոստանջյանը թելում է շատ արագ:

Ք Ա Ղ Ը

Ընկ. Բոստանջյանը քաղում է յերեկոյան (քաղի ամենալավ ժամանակ), իսկ առավոտից մինչև յերեկո (մինչև հաջորդ քաղի սկիզբը) ամբողջ ժամանակ թելում է, նույն յերեկոյան դարձյալ քաղում է, և այսպես շարունակ:

Ընկ. Բոստանջյանի կարևորագույն ռացիոնալացման ձևը քաղի յեղանակն է: Նա քաղում է յերկու ձեռքով՝ միաժամանակ յերկու շարքից, հավաքելով ամեն մի ձեռքի մեջ այնքան, վորքան վոր կտեղավորվի, սակայն շատ չբռնելով ձեռքերը՝ մոտավորապես մեկ ձեռքում 8—15 հատ «Տրապիզոն» տեսակի միջին չափից, իսկ խոշոր տերևներից՝ 8—12 տերև: «Սամսոն» տեսակից, նայած քաղին և տերևների մեծությանը՝ ավելին (3—5 տերև):

Քաղվող տերևի կոթունը վերցվում է ցուցամատի և միջամատի արանքը, իսկ բուլբ մատով վերևից թեթև շրջապտույտով դեպի առաջ և միաժամանակ սեղմելով ներքև՝ կատարվում է տերևի քաղը:

Քաղված տերևի կոթունն ամուր բռնելով հիշված ձեռքի մատների մեջ՝ Բոստանջյանը տերևը յերեսի կողմով իջեցնում է նույն ցողունի վրա գտնված հասունացած տերևի վրա՝ ուղիղ դնելով կոթունը կոթունի վրա, և այսպես կատարվում է տերևների հետագա քաղը, մինչև վոր յերկու ձեռքերն ել կլցվեն տերևներով: Քաղի ամբողջ ժամանակաընթացքում՝ ցուցամատը և միջամատը քիչ կեռում է, յերրորդ՝ մեծ մատն ամբողջ ժամանակ մնում է ձգված և ամուր բռնում է տերևների կոթունները դեպի առաջին յերկու մատը, վորը հնարավորութուն է տալիս պահպանելու կոթուններն այն ուղղությամբ և կարգով, վորպեսին գրված են դրանք քաղի մոմենտին: Քաղը կատարում է ցուցամատերի վերջին մասերում, իսկ ձեռքի մեջ քաղված տերևները կուտակվելուն պես, հետզհետե նրանց կոթուններն իջեցնում է դեպի մատների ներքևի մասերը և բռնում նույն կարգով (ուղիղ գծով տերևի կոթունների դասավորությամբ), ինչպես վոր կատարված է քաղը:

ՔԱՂՎԱԾ ՏԵՐԵՎՆԵՐԻ ՓՆՋԵՐԸ
ԿՈՒԹՏԵՐՈՎ ԴԱՍԱՎՈՐԵԼԸ

Այդ ձևով քաղած տերևները հավասար փնջերով և կանոնավոր դարաված դնում է ձախ ձեռքի փնջի վրա՝ մի գծի ուղղությամբ, այդպիսով, կարծեք թե, շարունակելով ձախ ձեռքի տերևների կոթունների գիծը, փնջերի արանքը փոքր տարածությամբ, հաստությամբ մեկից յերկու կոթունի չափով:

Իհարկե՝ այդ պայմաններում պահպանվում է քաղի ժամանակ յուրաքանչյուր փնջի կոթուններին դրված դասավորման ձևը: Քաղված ձխախոտի տերևները կանոնավոր կերպով դարձում են առանձին փնջերով՝ փոքր կույտերով, միջլարքային տարածությունների հարմար տեղերում, այնպես, վոր կույտերը շուռ չգան, չխախտեն փնջերի տերևների ռացիոնալ դասավորությունը:

Ավելի լավ է այդպիսի կույտեր դնել մի շարքի վրա մոտիկ գտնված յերկու ցողունի մեջտեղը, կույտերը շուռ չգալու համար:

Կույտերի մեծությունը և նրանց միջի տարածությունը սովորական են, ինչպես դա հարմար է աշխատողին: Սակայն կույտերը չեն դրվում շատ մեծ՝ շուռ գալուց խույս տալու համար վորից կարող է խառնվել տերևների դասավորման կարգն առանձին փնջերում: Բայց և այնպես կույտերը չեն դրվում շատ փոքր՝ հավաքի միջոցին ավելորդ ժամանակ չկորցնելու համար:

ԻԶՆՊԵՍ ԴԱՐՍԵԼ ՔԱՂՎԱԾ ԾԽԱԽՈՏԸ
ԶԱՄԲԵՐՈՒՂՆԵՐԻ ՄԵՋ

Յեթե քաղը կատարվում է մեկ ուղղությամբ (սովորաբար ըստ թեքության՝ ներքևից վերև) և տախտակի լայնության քաղվելիք շարքերի յերկարությունն այնպես է, վոր միաժամանակ շարքերից լրիվ ընդգրկվում են ձխախոտի տերևները, նույն շարքով հետ դառնալիս կանոնավոր կերպով հավաքվում են նրա մեջ դարաված տերևների կույտերը և դարավում զամբյուղների մեջ, պտուտակաձև՝ ձախից—վերև—աջ՝ կոթուններով դեպի զամբյուղի պատերը—մինչև զամբյուղի լցվելը: Ըստ վորում պետք է ամբողջ ժամանակ հետևել, վորպեսզի փնջերի մեջ տերևների դասավորության կարգը պահպանվի, իսկ խախտվելու դեպքում՝ ուղղել: Յերկու ուղղությամբ քաղը կատարելիս, կամ տախտակի լայնությունը նեղ լինելու դեպքում (կարճ շարքեր), սկզբից կա-

բելի յե քաղիլ ծխախոտ մեկ դամբուղի չափով, ապա հավաքել քաղված կույտերը և նույն կարգով ել դրանք դարսել դամբուղի մեջ, ամեն անգամ հավաքելով ձեռքերի և կրծքի արանքը տե-
րենների լրիվ քանակ:

Մեր կողմից նկարագրած կանոնավոր քաղի և դասավորման ձևն առաջին հայացքից կարող ե թվալ մանրակրկիտ և շատ ժամանակ պահանջող ձև, բայց դա ճիշտ չէ: Ինչպես փորձը ցույց տվեց, կանոնավոր քաղի և դասավորման վրա շատ ժամանակ չի ծախսվում, իսկ յեթե միքիչ ել ավել ծախսվի, այդ ժամանակ կտնտեսվի ծխախոտը թեկելու ժամանակը:

ԶՈՐԱՆՈՑՈՒՄ ԾԽԱԽՈՏԻ ՏԵԻԵՎՆԵՐԻ

ՊԱՏԱՐԿՈՒՄԸ ԶԱՄԱՅՈՒՂԻԹ

Տերենների դատարկումը դամբուղներից կատարվում է հա-
կառակ կարգով, այսինքն՝ աջից ներքև, ձախից՝ նույն փնջերով,
ինչպիսիք դարսված են յեղել, խստորեն պահպանելով փնջերում
տերենների դասավորման այն կարգը, վորը տրված է քաղի ժա-
մանակ: Այդ կարգի խախտման դեպքում պետք է ուղղել դատար-
կելու ժամանակ:

Զամբուղում դասավորված ծխախոտերը չօրանցում դա-
սավորում են թեկելու համար, դրա համար ել ընտրում են հար-
մար տեղ ու դարսում խիտ շարքերով, կոթունները կոթունների
դիմաց: Ըստ վորում շարքերի լայնությունը կազմում է 1,3—2
սնտր, իսկ յերկարությունը (շարքերի քանակը)՝ յեկնելով քաղ-
ված ծխախոտի քանակից: Ամեն մեկ այդպիսի շարքի հաստու-
թյունը հավասար է իրար վրա դրված՝ յերկու ձեռքով քաղած
տերենների քանակին (յերկու փունջ):

Շարքերն ընկած են ձախից աջ. յուրաքանչյուր հաջորդ
շարք խիտ կերպով դրվում է նախորդի վրա, կոթունը՝ կոթունի
դիմաց, նույն ուղղությամբ, ինչպես առաջին շարքը:

Տերենների փնջերը դարսում են ձախ ձեռքի տակ (վորը տե-
րեվները տալիս է ասեղին) այն կարգով, վորպեսզի առավելա-
գույն չափով նպաստավոր լինի ձախ ձեռքով բռնելու ամբողջական
փնջերը և հարմար լինի թեկելու համար: Մյուս ձեռքով թեկելու
դեպքում (ձախիկ) տերենների փնջերի դասավորությունը, սկսած
քաղից (դնելով ձախ ձեռքի փունջն աջ ձեռքի վրա), մինչև
դատարկելը ներառյալ, կատարվում է հակադիր կարգով:

Թ Ե Լ Ե Լ Ը

Ռացիոնալ ձևով տանելով նախապատրաստական աշխա-
տանքները մինչև քաղը, վոր ավելի լայն չափով նպաստում և
հեշտացնում է այդ պրոցեսը, թեկողն ամենահարմար ձևով տե-
ղավորվում է դատարկված և կարգով դասավորված ծխախոտների
մոտ՝ թեկելու համար:

Ահա այստեղ է յերևան գալիս ռացիոնալ և վարպետորեն
քաղված տերենների առավելությունը և դրանց կանոնավոր դա-
սավորումը՝ թեկելու համար (ճիշտ փնջերով), վորը կենսագոր-
ծում է ընկ. Բոստանջյանը: Մնում է առավելագույն չափով ազ-
տագործել այս բոլոր նախապատրաստությունը, այսինքն՝ նույն
թեկումը կատարել, վորքան հնարավոր է, արագ թափով՝ գործա-
ծության մեջ դնելով ձեռքերի ամբողջ հմտությունը:

Ձեռքի մեկ բռնումով վերցնում են տերենների ամբողջ
փունջը՝ 10—16 հատ (ինչպես վոր նրանք դարսված են քաղի
ժամանակ), դնում են ձախ վորքի ծնկի վրա, այնուհետև ձախ
ձեռքի մեջ են վերցնում 3—5 տերև միանգամից, և մեկական
տերև արագորեն շարում ասեղի վրա: Ասեղի վրա շարված տե-
րեվները կուտակվելուն պես (մինչև 10—15 հատ), նրանք արա-
գորեն իջեցնում են մինչև ասեղի կեսը: Այսպես՝ թեկելը շարունակ-
վում է մինչև ասեղի առաջին մասի լրանալը: Դրանից հետո ասե-
ղը բարձրացնում են վերև՝ ուղղահայաց, վերջավորությունը հե-
նում աջ վորքի վրա, և շարված տերենները յերկու ձեռքերով
արագորեն անց են կացնում ասեղի յերկրորդ մասի վրա՝ փոքր
փնջերով: Այնուհետև շարված տերեններն արագորեն՝ մի
մետր տարածություն վրա ասեղի վրայից իջեցնում են թեկի
վրա, և իսկույն սկսում նորից նույն ձևով շարել ասեղի վրա:
Ցերկրորդ ասեղի լցվելուց հետո, վորն իջեցնում են թեկի վրա,
բայց դեռևս չեն հավասարեցրած ասեղից իջեցրած տերենները, թեկի
հետ միասին վերցնում են աջ կռնատակը, թույլ սեղմում են մարմ-
նին, իսկ ձախ ձեռքով արագորեն ձգում են նրանց միջից
թեկը և այդպիսով տերենները տարվում են թեկի վերջը՝ 30 սան-
տիմետր տարածության վրա: Այնուհետև տերեններն առանձին
փնջերով իջեցնում են մինչև վերջը, ըստ վորում ձեռքի ափի
թեթև հարվածով տերենների կոթունները հրում են վեր՝ թեկի
վերջից՝ հակառակ ուղղությամբ, դրանք հավասարվում են թեկի

վրա անհրաժեշտ խտուրթյամբ՝ յեկեկոյ ծխախոտի տեսակից և քաղից: Այնուհետև իջեցնում են թելի վրա յերկրորդ ասեղի վրայի տերևները, ու պրոցեսը շարունակվում է նախորդ ձևով:

Թելելու ժամանակ յեթե պատահում են այնպիսի փնջեր, վորոնց տերևների կոթունները դասավորության ուղղութիւնն այն ձեռքի տակ չի ընկնում, վորով կատարվում է թելումը, մատների թեթև պտույտով կոթունները վերադասավորվում են հարմար ուղղութիւնը:

ՇԱՐԱՆՆԵՐԻ ԴԱՐՄՈՒՄԸ ԹԵԼԵԼՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿ

Թելելու ժամանակ շարանները լցվելուն պես այդպիսիք դարձվում են ձախից աջ, մինչև շարանների առաջին կեսը, իսկ յերկրորդ մասը՝ հակառակ ուղղութիւնը, առաջինի կողքին մոտիկ: Այս դեպքում թելողը տեղից չի շարժվում և ժամանակ չի կորցնում հատկապես շարված թելերի հավասարեցման և առանձին դասավորման պրոցեսների վրա:

Շարանները թելած վայրից կարելի է ուղղակի տալ վազոնների կամ շրջանակների վրա կախելու համար, այդպիսով խուսափելով շարանների տեղափոխման համար ժամանակ կորցնելուց և ծխախոտի մեխանիկական փչացումից:

Ամբողջ աշխատանքն ընթանում է արագ, մաքուր և կանոնավոր, առանց ծխախոտի փչացման և կորստի:

ԸՆԿ. ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆԻ ՑՈՒՑԱԴՐԱԿԱՆ ԹԵԼՈՒՄԻ ԱՐԴՑՈՒՆՔՆԵՐԸ

Ծխախոտի քաղելու և թելելու պրոցեսների ստուգման և ռացիոնալացման ձևերը տարածելու նպատակով, «Խորհրդային Արխագիա»-յի խմբագրության, Աբտաբակի և Արխագիայի Ծխախոտագործական զոնալ կայանի ներկայացուցիչներից կազմված հանձնաժողովն ընկ. Բոստանջյանի հետ միասին ցուցադրական աշխատանք կատարեց Սուխումի շրջանի «Խորհրդային Արխագիա» կոլտնտեսությունում: Այդ աշխատանքների արդյունքները ցույց տվեցին ընկ. Բոստանջյանի պրիմոների լիովին ռետ յեվ արդյունավետ լինելը ծխախոտի քաղի յեվ թելելու գործում:

Կոլտնտեսության ակտիվ ներկայությունը, վերոհիշյալ աշխատանքների ձևերի նկատմամբ դրվեց խրոնոմետրաժային գի-

տողութիւն: Դիտողութիւնն արդյունքներից պարզվեց, վոր չնայելով խնամքով կատարած քաղի աշխատանքներին, քաղված տերևների կանոնավոր դասավորմանը՝ փնջերի և դամբյուղների մեջ, ընկ. Բոստանջյանի քաղը համեմատած կոլտնտեսության մյուս հարվածայինների հետ, մեծ ժամանակ չխլեց:

Ընկ. Բոստանջյանի ցուցադրական քաղի խրոնոմետրաժային արդյունքները հետևյալ պատկերը տվեցին. — 44 րոպեյի ընթացքում Բոստանջյանը թելեց 4 շարան (յուրաքանչյուրը 11 րոպե) կամ մեկ ժամում կտա 5,5 շարան, իսկ 12 ժամում՝ մոտավորապես 65 շարան:

Թելի նկատի ունենալով աշխատանքի պայմանների վորոշանհարմարութիւնները, վորոնց մեջ կատարվում էին բոլոր կոլտնտեսականների, դրուղատնտեսների և թղթակիցների կողմից աշխատանքի դիտումը և այն, վոր ընկ. Բոստանջյանը թելումը ցույց է տալիս «Տրապիզոն» տեսակի ծխախոտերի վրա, վորոնց հետ մինչ այդ զործ չեր ունեցել և վորոնց թելումն իրեն խոչընդոտության պատճառով այնքան էլ հարմար չեր — այդ պայմաններում անգամ ընկ. Բոստանջյանի աշխատանքի ձևերը ցույց տվեցին իրենց բոլոր առավելութիւնները:

ՑԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Վերոհիշյալից պարզ է, վոր ընկ. Բոստանջյանի աշխատանքի ձևերը պարզ են յեվ մտքելի բոլոր ծխախոտագործներին, վորոնցից շատերը մասնակի կերպով արդեն կիրառում են այն:

Ցանկութիւն դեպքում, ուշադրութիւն և դեպի աշխատանքը կանոնավոր վերաբերմունք ունենալու դեպքում ամեն մի ծխախոտագործ հնարավորութիւնը կարող է կիրառել ընկ. Բոստանջյանի ձևերը, վորոնք հնարավորութիւն են տալիս բարձրացնելու ծխախոտի քաղի և թելելու աշխատանքի արտադրողականությունը 50—100 տոկոսով:

Շատ Բոստանջյանականներ պրակտիկայում արդեն այդ ցույց են տալիս:

Աբտաբակի գյուղացիներ-ծխախոտագործ՝ Ս. Մուրսիդի Արխագիայի ծխախոտագործական զոնալ կայանի գյուղացիներ-ցեեսագետ՝ Մ. Ալեքսեյի

ԽԱՅ ԱՐԽԱԶԻԱՅԻ ԺԽԱՒՈՏԱԳՈՐԺԱԿԱՆ ՁՐՋԱՆՆԵՐԻ ԲՈԼՈՐ ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԻՆ ՅԵՎ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒՅԻՆԵՐԻՆ

Մենք՝ Սուխումի շրջանի, Միխայիլովկա գյուղի «Խորհրդա-
դային Արխազիա» կոլտնտեսության անդամներս գործնականում
համոզվեցինք ծխախոտի քաղի և թելելու ձևերի առավելու-
թյուններում, վորպիսիք մեզ ցույց տվեց անձամբ ընկ. Բոս-
տանջյանը հոկտեմբերի 3-ին:

Ինչպիսիք բացատրել ընկ. Բոստանջյանի նվաճումները: Դրանք
բացատրվում են նախ և առաջ քաղի ճիշտ սխտեմով, վորն ա-
րագացնում է հետագայում ծխախոտի թելումը. յերկրորդ՝ ծխա-
խոտի ճիշտ դասավորումը զամբյուղների մեջ և կանոնավոր դա-
տարկելը և, վերջապես, թելելու ընթացքում այդ պրոցեսն արա-
դացնող մի շարք ձևերի կիրառումը: Հոկտեմբերի 3-ին, մեր կոլ-
տնտեսությունում փորձնական թելելու ժամանակ ընկ. Բոստան-
ջյանն աշխատելով «Տրապիզոն» ծխախոտների վրա, վորոնց շա-
բլին ավելի զգվար է, քան «Սամսոն» տեսակը, 44 բոպեյի ըն-
թացքում շարեց 4 շարան, այսինքն՝ 75 թել շարելու համար
Բոստանջյանին կարելի կղգացվի ընդամենը 13 ժամ 45 բոպե,
վորը մենք համարում ենք խոշորագույն նվաճում:

Մենք հանձն ենք առնում տիրապետել ընկ. Բոստանջյանի
մեթոդին և այդպիսին դարձնել մեր կոլտնտեսության անդամների
սեփականությունը: Յեթե առաջներում մեր կոլտնտեսության
լավագույն հարվածայիններն որական տալիս էին 25—30 շարան,
ընկ. Բոստանջյանի մեթոդի տիրապետման դեպքում, սոցմբջման
միջոցով, մենք հուսով ենք ծխախոտի թելումի նորման զգալի-
որեն բարձրացնել: Մեր նպատակն է հասնել ընկ. Բոստանջյա-
նին:

Մենք գտնում ենք, վոր Բոստանջյանի փորձը, վորը տալիս
է ռեկորդային արտադրանք՝ որական 70—75 ստանդարտային
շարան, պետք է նույնպես դառնա Արխազիայի բոլոր կոլտնտե-

սական ծխախոտագործների սեփականությունը, վորը կօժանդակի
պայքարելու՝ ծխախոտի բերքաճավաքի պլանի ժամանակին կա-
տարմանը:

Կոչ ենք անում բոլոր կոլտնտեսականներին՝ հետեւելու մեր
որինակին և անցնելու Բոստանջյանականների շարքերը:

«Խորհրդային Արխազիա» կոլտնտեսության անդամների
անունից (25 ստորագրություն):

ԲՈԼՈՐ ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆՆԵՐԸ ԿԱՐՈՂ ԵՆ ՅԵՎ ՊԵՏԻ Ե ԱԶԻԱՏԵՆ ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆԻ ՊԵՍ

Աշխուժ հետաքրքրութիւնն առաջացրեց «Պոքեդա» կռտըն-տեսութեան անդամներէ մեջ (Մերխեուլի գյուղխորհուրդ) ընկ. Բոստանջյանի գալուստն իրենց գյուղը: Նրա սխտեմով ծխախոտի քաղի և թելումի ցուցադրմանը հավաքվեցին համարյա թե բոլոր կոլտնտեսականները:

Ընկ. Բոստանջյանի մատներն արագ և վստահ շարժումները սեփեւել եյին յերիտասարդութեան և ծերերի ուշադրութեանը նրա վրա: Դիտելով նրա աշխատանքը՝ յուրաքանչյուրն իրեն մեջ յեզրակացութիւնն և անում՝ ինչպե՞ս ել վոր լինի, պետք է տիրապետել ընկ. Բոստանջյանի մեթոդին:

Ահա, որինակի համար, ինչ հայտարարեցին կոլտնտեսու-թեան լավագույն հարվածայիններ՝ ընկ. ընկ. Կորոտսիկոն, Իչմե-րինկոն, վորոնք շարում եյին որական 35 շարան:

—Առաջ մեզ մոտ լավ թելողներ համարվում եյին նրանք, վորոնք կատարում եյին նորման՝ 15—18 շարան: Որական 25 շա-րան թելողը հաշվվում եր հուժ գովելի. 35—40 շարանը մեզ հա-մար հանդիսանում եր արտադրողականութեան սահմանը: Իսկ այժմ մենք անհատապէս համոզվեցինք, վոր հնարավոր է հաջո-ղութեամբ որական թելել 40 և 50 շարան: Անհրաժեշտ է միայն ուշադրութեամբ ուսումնասիրել ընկ. Բոստանջյանի քաղի և թե-լումի սխտեմը:

—Պարտավորվում ենք հաջորդ տարվա ծխախոտի բերքահա-վաքի սեզոնի սկզբին թելել վոչ պակաս 45—50 շարան:

—Ընկ. Բոստանջյանի սխտեմի մեջ չկա վոչ մի գաղտնիք,— հայտարարեց ծեր կոլտնտեսական ընկ. Սմետանան,—կա միայն խելացի և բարեխիղճ աշխատանք: Այդ պատճառով աշխատել այնպէս, ինչպէս աշխատել է ընկ. Բոստանջյանը, կարող են և պարտավոր են անել մեր բոլոր կոլտնտեսականները: Այս տարի բերքահավաքը մենք վատ չկատարեցինք, սակայն պետք է հաշվի

առնել, թե մենք իզուր տեղը վորքան աշխատանք վատնեցինք. տերկները քաղում եյինք ինչպէս պատահում եր, զամբյուղներէ մեջ դասավորում եյինք անշնորհ կերպով, չորանոցում փոխա-նակ կանոնավոր դասավորելու, տերկները թափահարում եյինք ինչպէս դարման: Յեւ ահա արդյունքն այն յեղով, վոր մեր լա-վագույն թելողներն որական շարում եյին վոչ ավելի 35 շարա-նից, մինչդեռ ընկ. Բոստանջյանը թելում է յերկու անգամ ավե-լի: Յեւ խորապէս համոզված եմ, վոր ցանկութեան դեպքում՝ հնարավոր է արագ և ճշտութեամբ տիրապետել Բոստանջյանի փորձին և աշխատել յերկու-յերեք անգամ բարձր արտադրողա-կանութեամբ:

Կարճ տեղով միտինգում, վորը կազմակերպված եր «Սորհըր-դային Արխաղի» և «Արտարակի» խմբագրութիւնների բրիգադ-ների կողմից, մասնակցող ծխախոտագործները վորոշեցին բոլոր կոլտնտեսականներին ներգրավել Բոստանջյանական արշավին՝ ծխախոտի թելումի նորմաների բարձրացման համար և սոցմըք-ման հրավիրեցին (Նմբրոսո-սոցիալիզմոս) հարեան կոլտնտեսու-թեանը:

Վ. Յուժիկ

ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՐԻԵՐԸ ԽՏԱՆՈՒԹ ԵՆ

Հոկտեմբերի 6-ին ընկ. Բոստանջանն այցելեց Յեկատերինյան գյուղխորհրդի «Եմբրոստ սոցիալիզմոս» կոլտնտեսությունը:

Ծխախոտի տնկարանների չքաղված հողամասի վրա հավաքված կոլտնտեսականներին նա ցուցադրեց ծխախոտի քաղի վերաբերյալ իր սխառնմը: Ցուցադրական քաղի վերջում կոլտնտեսության լավագույն թելոդներ՝ ընկ. ընկ. Կուսիդին, Պոպանդոպուլոն և ուրիշներն արդեն լիակատար տիրապետել էին Բոստանջանի քաղի սխառնմին և տերևների դասավորման ձևին:

Ծխախոտի մոտակա չորանոցում տեղի ունեցավ Բոստանջանի ծխախոտի թելումի ցուցադրումը: 11 բուսեյի ընթացքում ընկ. Բոստանջանը թելեց մեկ շարան «Տրապիզոն» տեսակի խոշոր տերևավոր ծխախոտ: Վեց բուսեյից հետո վերջացրեց նույն քանակի ծխախոտի տերևների թելումը կոլտնտեսության լավագույն թելոդ ընկ. Պոպանդոպուլոն:

Կոլտնտեսականներն ամենուրեք համոզվեցին ընկ. Բոստանջանի ծխախոտի քաղի, տերևների դասավորման և թելումի ուղիղության ձևի առավելություններին մեջ:

Կոլտնտեսականներ՝ Պոպանդոպուլոն, Կուսիդին, բրիգադավար Շիշմանիդին և ուրիշներն իրենց հայտարարեցին հարվածայիններ՝ Բոստանջանի մեթոդին տիրապետելու համար:

ԻՄ ՆՊԱՏԱԿՆ Ե՝ ՀԱՍՆԵԼ ԸՆԿ. ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆԻՆ

(Կոմյերիտական կոլտնտեսականի նամակը)

Յես իմացա, վոր Ալախաձեյի մարտի 4-ի անվան կոլտնտեսության անդամ ընկ. Բոստանջան Գարեգինն որական թելում և 75 շարան ծխախոտ: Դա ինձ շատ հետաքրքրեց: 10 տարի յես աշխատում եմ ծխախոտագործության մեջ, մինչև անգամ ծերերից վոչ մի որ հիմ լսել ծխախոտի թելումի այդքան բարձր թիվ: Յես վորոշեցի Բոստանջանի փորձը յուրացնել և անմիջապես ուղեվորվեցի նրա մոտ:

Ուսումնասիրելով նրա փորձը՝ յես համոզվեցի, վոր իրոք հնարավոր և որական 75 շարան թելել:

Աշխատելով ընկ. Բոստանջանի սխառնմով՝ առաջին որը յես շարեցի 50 շարան, յերկրորդ որը՝ 58; իսկ այժմ թելում եմ արդեն որական 61 շարան: Առաջ յես թելում էյի միայն 25—30 շարան: Իմ նպատակն է՝ հասնել Բոստանջանին, դրան յես կհասնեմ անպայմանորեն:

Ձեռք բերելով այդպիսի հաջողություններ՝ յես ծավալեցի իմ խմբակում սոցմրցակցությունը, և ամբողջ խմբակը դուրս յեկավ Բոստանջանական արշավի: Այժմ արդեն առաջ են գալիս նոր Բոստանջաններ: Այսպես, որինակ՝ կոմյերիտականներ Վարելջյան Սերոբը և Չամյան Հարութը կատարելով ծխախոտ կախելու և վագոնները քջելու նորմանները՝ ժամանակ են ունե նում նաև շարելու որական 25 շարան ծխախոտ:

Մտնելով Բոստանջանական շարժման մեջ՝ յես, իբրև կոմյերիտական, կոչ եմ անում Աբխազիայի ծխախոտի տնկարանների բոլոր կոմյերիտականներին՝ կազմակերպել Բոստանջանական արշավ այնպես, ինչպես Իզոտոլյան շարժումը Իոնբասում:

Նփուզյան Մեսրոպ

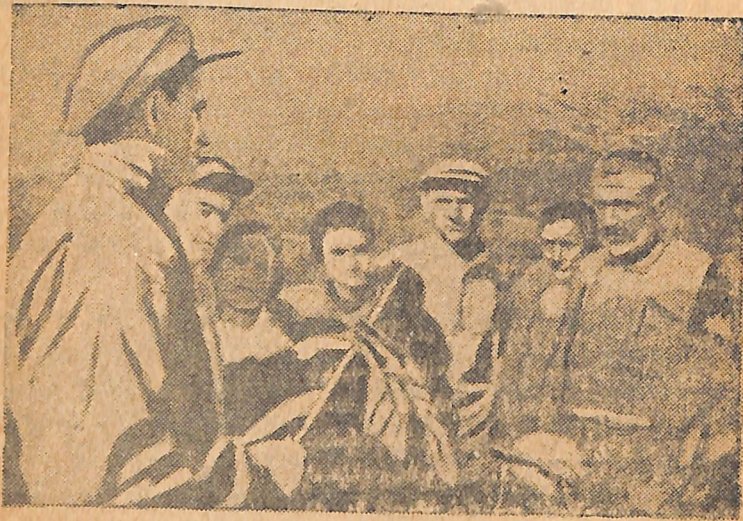
Որշոնիկիձեյի անվան կոլտնտեսություն,
Գագրիի շրջան, Ալախաձե գյուղխորհուրդ:

Բոստանջանը թելում և—8

ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆՆԿԱՆ ԱԶԽԱՏԱՆՔԸ ԲԱՐՉՐԱՅՐԵՑ ԱԶԽԱՏԱՆՔԻ ԱՐՏԱԴՐՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հոկտեմբերի սկզբներին լավագույն շարժող Գարեգին Բոստանջյանն իր աշխատանքը ցուցադրեց «Խորհրդային Արխագիա» կոլտնտեսությունում (Միխայլովկա գյուղ)։

Խորհրդային Արխագիայի կոլտնտեսականները վորոշեցին տիրապետել Բոստանջյանի մեթոդին՝ ծխախոտի քաղի և թելումի

Ընկ. Բոստանջյանը բելուսի իր փորձը ցույց է տալիս «Նմարոստ» սոցիալիզմում կոլտնտեսության բելուսի, Պոպոմոդոպոլյանի:

գործում։ Յեվ հենց աշխատանքի առաջին որերին ստացվեցին վորոշակի արդյունքներ. այսպես՝ Ագաֆի Պոպանգոպոլոն, վոր առաջ շարում էր որական 23 շարան, սկսեց շարել 29 շարան։ Արխագիայի Ֆրանգոպոլոն, վոր շարում էր 17 շարան, այժմ

տալիս է 23։ Մատվեյ Գրուզուլիդին 20 շարանի փոխարին շարում է 25։ Զոյա Կեշանիդին շարում է 30 շարան. առաջ շարում էր միայն 15։

Այսպիսով, մեր կոլտնտեսականները սեփական փորձով համոզվեցին, վոր Բոստանջյանի նման աշխատելով՝ զգալիորեն բարձրացնում են թելելու աշխատանքի արտադրողականությունը։ Առաջիկա տարում «Խորհրդային Արխագիա» կոլտնտեսությունն ելավելի ուժեղ կկաշի Բոստանջյանի մեթոդի կիրառմանը։

Իլիադի

Պ Ի Ա Վ Դ Ա

Համամիութենական կոմունիստական
(բոլոժեվիկների) կուսակցության
Կենտրոնի յեվ Մոսկվայի կոմիտեի օրգան

№ 2063 | 28 ապրիլի 1934 թ., ուրբաթ

ԾԽԱԽՈՏԻ 75 ԹԵԼ ՄԵՎ ՈՐՈՒՄ

Սուխումի 27/4 («Պրավդա»-յի բյուրոյից) Միս-
խոտի շարքը քրոնաջան աշխատանք է: Նա պահանջում
է մեծ քանակությամբ բանվորական մեքենայի խլում և
շատ ժամանակ: Սովետական կոմունիստական 18 ստան-
դարտ 5 մետրանոց բեղ:

Արխագիայի ծխախոտագործական լավագույնը հար-
վածայիններն որակյան շարքում են մինչև 40 բեղ: Ռեկոր-
դային քվի յե հասցրել Գագրիի շրջանի Ալախան գյուղի
մարտի 4-ի անվան կոլտնտես. անդամ **Բուստան-
ջյանը**: Նա որակյան շարքում է 70-75 բեղ: Բուստանջյանի
աշակերտները, վերանա աշխատում են նրա մեքենայով, ար-
դեն շարքում են 50-60 բեղ:

Բոստանջյանի մեքենան ժողովրդականացնելու յեվ նրա
փորձն ուրիշ ծխախոտագործներին հաղորդակից դարձ-
նելու համար, Սուխումի «Սովետական Արխագիա» բեր-
քի խմբագրությունը «Արտաբակի» հետ միասին կազ-
մակերպում է ընկ. Բուստանջյանի շրջագայությունը դե-
պի Արխագիայի բոլոր կոլտնտեսությունները:

ԴԻՍԿՍԻՍԻՆԱՆԻ ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆԸ ՊԵՐԳԵՎԱՏՐՎԵՑ

Սեպտեմբերի 26-ին «Պրավդա»-յում հրատարակված նյու-
թի հիման վրա, կոլտնտեսական Բոստանջյանին պարգևատրում
են մեծ ժամացույցով: Ուղարկեցեք ավիոփոստով թեղումի մեթո-
դի նկարագրությունը: Բուստանջյանի վերջին յե յետ ընկնող շրջանը:
Փոստով ուղարկեցի ժամացույց՝ ծխախոտագործական լավագույն
կոլտնտեսականներին բերեալ արժանիքի պարգևատրելու համար:

ԽՍՀՄ Հոգեպահության Գլխավոր ՊԵՐԳԵՎԱՏՐՎԱՆ

ԸՆԿ. ԲՈՍՏԱՆՋՅԱՆԸ Վ. Կ. (Բ) Կ. ԱՐԽԱԳԻԱՆԻ ՄԵՐՋԿՈՄԻ ԳԵՐՏՈՒՂԱՐ ԸՆԿ. ՎԼ. ԼԵՒԵՐԻՆԻ ՄՈՏ

Սեպտեմբերի 9-ին Վ. Կ. (Բ) Կ. Արխագիայի Մարդկության քա-
ռուղար ընկ. Վ. Լ. Լադախան ընդունեց ծխախոտագործության
իդոտով—ծխախոտի թեղումի վարպետ Գագրիի Բոստանջյանին
և նրա հետ զրույց ունեցավ:

Նույն օրն ընկ. Բոստանջյանին ընդունեց Արտաբակի դե-
րեկտոր ընկ. Լադախան:

Արտաբակն ընկ. Բոստանջյանին պարգևատրեց 300 առաքով:
Բոստանջյանի մեթոդն ակնառու կերպով ցուցադրելու հա-
մար՝ Ծխախոտագործական զոնալ կայանը հրատարակելու յե հա-
տուկ պլակատ:

«Նորհրդային Արխագիա» թերթի խմբագրությունը Մու-
ղալիայի և Ազով-Սև-ծովյան յերկրային հողային վարչություն-
ների նամակ և ստացել վորով նրանք խնդրում են ուղարկելու
իրենց՝ Բոստանջյանի աշխատանքի մեթոդի մանրամասն նկարա-
գրությունը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նախաբան	5
Գրեգին Բոստանջյանի կենսագրությունը	9
Ծխախոտագործության անվանի մարդը	11
Բոստանջյանը թիլում ե	14
Ինչպես ե աշխատում Գրեգին Բոստանջյանը	20
ԽՍՀ Արխագիայի ծխախոտագործական բոլոր կոլտնտեսականներին և կոլտնտեսուհիներին	28
Բոլոր կոլտնտեսականները կարող են և պետք ե աշխատեն Բոստանջյանի պես	30
Բոստանջյանականների շարքերը խտանում են	32
Բոստանջյանական աշխատանքը բարձրացրեց աշխատանքի արտադրողականությունը	33
Իմ նպատակն ե՝ հասնել ընկ. Բոստանջյանին	34
Ծխախոտագործության իզոտով՝ Գրեգին Բոստանջյանը պարգևատրվեց	36
Բոստանջյանը ՎԿ(Բ) Կ Արխագիայի մարզկոմի քարտուղար ընկ. Վ. Լադարիայի մոտ	37

Պատ. խմբագիր՝ Ս. Գ., տեխ. խմբ. Հ. Մուրադյան, լիզվ. խմբ. Արթ. Գրիգորյան
Թարգմ. Ս. Գրիգորյան, սրբագրիչ՝ Գար. Հակոբյան
Գլավիլիաի լեզուր Ս.—443, հրատ. № 266, տպավեր № 558, տիբաժ 1000
Հանձնվել է տրտաղրության 1935 թ. սեպտեմբերի 14-ին
Ստորագրվել է տպելու 1935 թ. սեպտեմբերի 27-ին
Գյուղերտի տպարան, Յերեան, Նալբանդյան 11

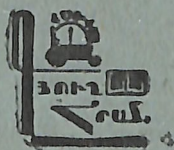
ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0293355

ԳԻՆԸ 50 ԿՈՊ.

1824B

БОСТАНДЖЯН

Н. ИЖЕТ

СЕЛЬХОЗГИЗ - ЭРИВАНЬ 1935 •